2.6.2025

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kuuleminen: Ratkaisut luonnonlaitumien hoidon haasteisiin

3.6.2025

Martina Reinikainen, erityisasiantuntija
Maaret Väänänen, ohjelmapäällikkö Helmi-elinympäristöohjelma
Ympäristöministeriö
Vesi ja- luontoympäristöosasto /Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttöyksikkö

Kommentteja SLC:n lausunnossa nostamiin asioihin

- Perinnebiotooppien hoidetun pinta-alan kasvattaminen vähintään 52 000 hehtaariin vuoteen 2030 mennessä -> myöskin Helmi ohjelman tavoite
- Mosaiikkimaiset perinnebiotooppialueet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta hyvin arvokkaita kokonaisuuksia. Laiduneläinten laidunnusta ei tulisi nähdä hoidon ainoana päämääränä ja myös eläinten kuljeskelu alueilla voidaan nähdä tiettyjen elinympäristöjen hoitona.
- Helmi-elinympäristöohjelmassa priorisoidaan tarkasti kunnostettavia kohteita hoidon kohdentamiseksi ekologisesti vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti.
  - Tilanteessa, jossa jatkuvan hoidon rahoitus ympäristösopimuksin on epävarmaa, priorisointia on tiukennettu entisestään, mikä hidastaa perinnebiotooppien hoitopinta-alan kasvattamista, koska tällaisten kohteiden väliaikaiseenkaan hoitoon ei ole riittävää rahoitusta.

Helmi-elinympäristöohjelman rahoitus

- Helmi-ohjelman rahoitus on valtioneuvoston periaatepäätöksessä arvioitu ja valmisteltu pohjautuvaksi toimintatapaan, jossa niiden perinnebiotooppien jatkuva hoito tapahtuu pääasiallisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ympäristökorvausjärjestelmästä.
- Ympäristöhallinnon osalta Helmi-elinympäristöohjelman elinympäristöjen hoitoon, ennallistamiseen ja kunnostuksiin tarkoitettu rahoitus on laskenut vuoden 2021 42,5 M € vuodessa nykyiseen rahoitustasoon 16 M € vuodessa.
- Nykyisellä ohjelman resurssitasolla Helmi-ohjelman valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaista tavoitetasoa ei saavuteta vuoteen 2030 mennessä.
- Arvokkaimpienkin elinympäristökohteiden ennallistamis-, hoito- ja kunnostuskohteiden kesken joudutaan tekemään tiukkaa priorisointia ja kaikkia toteutusvalmiita toimenpiteitä ei voida riittämättömän määrärahatason takia edistää.
- Kuntien ja järjestöjen luonnonhoito- ja ennallistamishankkeiden rahoittamiseen suunnattua Kunta- ja Järjestö-Helmi avustushakua ei voitu tänä vuonna avata määrärahojen vähetessä. Avustushaun kautta on rahoitettu mm. yhdistysten tekemää perinnebiotooppien hoitoa.

Kommentteja SLC:n esittämiin johtopäätöksiin

- **Kannatettavia ja lisäselvitettäviä ratkaisuehdotuksia:**
  - ***Ympäristösopimuksissa hyväksyttäisiin 10–20 % lisäalaa, joka ei nykykriteerien mukaan ole tukikelpoinen mutta on tärkeä monimuotoisuuden kannalta – esim. kivinen, tiheäkasvuinen tai ruovikkoinen maa.***
  - ***Tulisi selvittää miten tulosperusteinen tukimuoto tulevalle ohjelmakaudelle olisi korvaava tukimalli, joka paremmin kohtelisi tuottajien niiden luontoarvojen mukaan, jota laidunalueilla edistetään.***

- **Resurssien käytön ja hallinnon sujuvuuden sekä keventämisen kannalta ei mahdollinen ratkaisu:**
  - ***”Yhtenä ratkaisuna on ehdotettu, että ympäristösopimusten hallinnointi siirrettäisiin ympäristöministeriölle.”***

Ympäristöministeriön ratkaisuehdotukset

- **Ympäristöministeriö on jo talvella 2024 esittänyt yhtenä ratkaisuna CAP-suunnitelman muutosta Suomen CAP-suunnitelman seurantakomiteassa.**

- Arvokkaiden perinnebiotooppien ja perinnebiotooppien kahden tukitason lisäksi tarvitaan kolmas tukitaso ns. mosaiikkialalle, joka soveltuisi laidunnuksesta hyötyville alueille ja kunnostetuille, kehittymässä oleville kohteille. Toisena vaihtoehtona on tarkastella uudelleen luonnonlaitumen määritelmää siten, että se soveltuisi näille aloille.

- Erilliskorvaus saarikohteille ja eläinsuojasta etäisille kohteille. Laskelmaan perustuva korotettu tukitaso tai lisätoimenpide (Viron mallin mukaan) saarikohteiden ja etäisten kohteiden hoitoon.

- Lisäksi on syytä selvittää jo kuluvalla CAP-tukikaudella SLC esiin nostama ratkaisuehdotus, että ympäristösopimuksissa hyväksyttäisiin suurempi osuus tuen piiriin soveltumatonta - mutta monimuotoisuuden kannalta tärkeää - alaa.

- **Tulevaa - vuoden 2027 jälkeistä- CAP rahoituskautta tulisi suunnitella hyvissä ajoin yhteistyössä hallinnon asiantuntijoiden ja keskeisten sidosryhmien kanssa.**

“Considering that semi-natural grasslands are biodiversity hotspots in Europe and support the provision of wide variety of ecosystem services the restoration and preservation of remaining grassland fragments should be of great importance”[1].

Kiitos!

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

1. Prangel et al. 2024. Restoration of semi-natural grasslands boosts biodiversity and re-creates hotspots for ecosystem services. Agriculture, Ecosystems & Environment 2024:374